

Üzeyir Əlizadə

Deyəsən bu nənəylə baba qızmar yay günündə özlərini sahər-axşam günə verməkələ ömrüllərinin qapısını gözənlən qonaq illərinin üzüne bağlamağa hazırlaşdırılar.

“Günün altında niye oturmuşuz?” – sonuçanda həmişə eyni cavabı alırsan:

- Üşüyürük, bala.

Bir yerdə keçən hər iki ömrünün doxsanını adlamış illərini soyuq vurub, sazaq kəsib. Sanki dağ başından daki qış qanının soyuğunu varlıklarında. Qədim bir dibək daşına bənzayırılar. Həyatlarının bütün çatılıklarını, əzab-əziyyətlərini, dibekdə döyülen çatılık kimi, bir-birinə xirdalayıb, kəpəkdən çıxanlar. Bu iki daş

Valentine day - Sevgililər Günü (Avropa, Amerika);

Florence - Çiçek (İtaliyada şəhər);

Ponte dei Sospiri - Ahlar Körpüsü (Venesiya, İtalya);

Ponte di Rialto - Aşıqlər Körpüsü (Venesiya, İtalya);

Aşıqlər şəlaləsi (İzmir, Türkiye) ve s.

Yazıcı Əli Vəlioğlunun əsərlərinin birində oxuduğum bir real hadisəni qısaca nəql edim. Büyük Vətən müharibəsində susuzluqdan eziyyət çəkən batalyon üçün iki azərbaycanlı əsgər düşmən tərefdə olan caydan su götürməyə gedirlər. Sürüne-sürünə çaya yaxınlaşış su götürürənək alman gözətçiləri silahlarını bunlara yönəldir. Bu anda əsgərlərdən biri ayaq üstə qalxıb, yarıqlı səsle “Mirzə Hüseyin” seghinini ucadan oxumağa başlayır. Digər əsgər qab-

Ayrılıq çeşması

biri-birini dibek daşı kimi döya-döya uzun ömrükərinin sədət, sədaqət payını iki daşın arasından çıxanlar. Həyatlarının bütün öhdəliklərini ödəyən bu qocalar indi divar dibinin üzügüne oturan qonaqlardır. Həmişə onların yanından keçəndə ehtiramla salam verib, könül xoş edən, bəməzə hal-əhval tutmağımla çohrələrinə təbəssüm süfrəsi açıram.

Elə bil bu dünyada yegane sirdaşları tekə mən qalmışam. Uşaq kimi sevinirlər məni görəndə.

Sağollaşış ayrılanla işə qəmə qonaq edirəm onları. Aralanıb gedəndə qocalıq alqışlarını, xeyir dualarını qulağımın eşidə biliçəyi sonuncu məsafləsinə qədər davam etdirirler.

Niye də sevinməsinər?...

Hal-əhval tutduqdan sonra babadan:

-Qanın yene niye qaradır? – soruşdur.

-Vallahi, bala, bu arvad məni boğaza yiğib, – deyir. – Nə vaxt haram ağrıyır deyirəm, bu da deyir, mənim də elə oram ağrıyır. Ay kişi, peşmanam bir soz deməyə, həmən qayıdır ki, mənim də oram ağrıyır.

-Baba, sən də deyinen prostatım ağrıyır. Gör, ne deyəcək?

Babanın kefi açılır.

Amma elə söz ağızından çıxıb havadaykən nəne ordan qayıdasan ki, bala, vallah, mənim də elə oram ağrıyır.

Babayla birgə gülüşümüz partlayır...

Baba mənə təref baxa- baxa başını nənəyə doğru əyib, iki elini də ona təref uzadaraq deyir:

- Gördüün? Gördün ki, indi mən yazıq nələr çəkirəm?

Baba nənəyə prostatın nə olduğunu izah edir.

-Ay arvad, prostat kişilərə məxsus orqandır. Bunu da bilmirən?

Nənə sahv etdiyini anlaşa da, pişik kimi kürəyi ni yera vurmaq istəmir:

-Mən də elə kişi kimi arvadam.

Ürəkdən gülüşünük..

Amma bu cür inadkarlıdan sonra babanın dərdi tərəpənir.

Uzun müddətdir onu göynədən dərdlərini, giley-güzənni yiğib saxlayır ki, məni görəndə danişsin.

– Bala, srağagün televizora baxırdıq. Hansısa tanınmış adam haqqında məlumat verdilər ki, uzun-sürən xəstəlikdən ölüb. Bu da – başıyla nənəni göstərir - qayıdasan ki, görürsən ay kişi, bax mənimki də ondandı ha. Deyirəm, nədən, ay arvad? Deyir, bax, o uzun sürennən.

İtaliyaya işgüzar səfərlərin birində “NAVATTA GROUP” şirkətinin qurucusu və sahibi olan, yaşı seksəni haqlamış Navatta Cüzeppenin yemek masası arxasında dediyi bu sözler inidiyedək yadımdaşdır: “Size İtalyanın milli yeməyi kimi təqdim etdiyimiz, - “gürçü xəngeline” bənzəyən, balaca dairəvi xəmirin içərisində göyərtsi olan və suda qaynadıraq bişirilən xörək - eślində, qədimdə uşaqların acıdan ölməməsi üçün onaların imkansızlıqdan hazırladıqları yemək olub. Amma indi biz onu qonaqlarımıza xüsusi milli təam kimi böyük qururla təqdim edirik...”

Və davam edir:

- Dünəyada sülhən, əl-ələ verib dost olmaqdən gözəl heç nə yoxdur?.

Mən:

– Sizin, ezziz Cüzeppə, dediklərinizi tərcümə etməsələr də, anlayıram. O qədər iç adamınız ki, sözlarınızın canlı görünür, mən sizi tərcüməcəsiz də anlaya bildim.

Əlimi sıxaraq üzümdən öpdü.

Deyirələr, Sərq, felsefənin, incəsənətin, duyğusallığın, təmiz sevginin beşiyidir. Olsun, bir soz demirəm. Bəs Avropadakı bu adların məzmununa nə deyək:

Fontana di Trevi - Eşq çeşmesi (İtalya);

Hohenzollern bridge- Aşıqlər Körpüsü (Köln, Almaniya);

Montmartre - Rəssamlar Zirvesi (Paris, Fransa);

lari su ilə doldurmağa davam edir. Segahin cazibəsi çoxlu almanın əsərini çayın yanına getirir. Öldürmürələr, silahlarını aşağı salıb, geriye qayitmalarına şərait yaradaraq dallarınca səslenirler: “Es lebe” (Yavaşa), “Danke schön” (Sağ ol).

Silah musiqinin qarşısında möğlub oldu, ovsunlandı... Bəli, hər yerde və hamida eynidir əsil insanlıq duyğuları!...

Bir sözə il őncə baş vermiş hadisənin səbəbi isə sabun kopüyüdür. Diqqətlə sabunu suyu sənə qəder müsaiyət edin... Yeni salınmış yaşayış massivlərinin birində çirkəb sulann axıdılma infasturkuru-nun - kanalizasiya xəttinin - olmaması səbəbindən qonşunun yuduğu paltann sabunu suyu digər qonşunun dərvazasının qabığına yiğilir. İki qonşu arvadın bu “sabunu su” davasına ərləri və oğlanları da qoşulur. Sonda su axıdan arvadın ərinin qonşu arvadın oğlu bıçaqla vurub öldürür. Məhkəmə öldürüni on üç il müddətinə azadlıqlıdan məhrum edir.

Bu “sabunu sudan” diqqəti ayırmayaq.

İki ildən sonra su axıdan qadın oğlunu öyrədərək, qonşunun her iki oğlunu odlu silahla qətl yetiridib, ərinin qisasını alır. Bunun da oğluna on beş il cəza kəsilsər.

Sabunu su hələ də öz işini görməkdə davam edir. Köpüklü suyun hökmüne fikir verirsinizmi?

Fikriniz olənlərdə, məhbəuslarda qalmasın. Üç ölü, iki məhbəhəsə həla faciənin sonu deyil. Əsl faciə odur ki, indi o iki qonşu qadın barışmaq istəyir. Ancaq xəbərləri yoxdur ki, köpüklü su hələ bunlar təzə ağızlaşanda ya buxarlanmışdı, ya da torpağa hopub getmişdi.

Doxsanınca illerdə kənd camaati aşura günündə tətraşdırılmış tören keçirir. Özünü zəncirle döyenlər, başlarını xəncərlə yaranılar, uca səsle nərə çəkənlər, kənardan bunları seyr edib ağlayan qadınlar və uşaqlar...

Bu kəndin azərbaycanlı əhalisini erməni silahlılarından guya qorumaq üç-dörd rus mənşəli Sovet əsgəri təhkim olunub. Təəccübə, heyrətlə bu tədbirə baxan həmin əsgərlərdən birinin dediyi bu sözəri öz qulaqlanımla eşitdim:

-eto voyennaya podqotovka, il sto eto takoy? (...bu hərbi hazırlıqdır, yoxsa nadır?)

Coxdan yolum oradan düşmürdü. Babyla nənəni həmişə oturduqları yerdə görməyib, evlərinə keçdim. ...Ağladım.

Oğlu əlavə etdi:

- ...Qəbirinərin arasında bir ehsan bulağı da tikmişəm, ancaq bilmirəm, adını nə qoyum?

Dedim:

- Aynılıq çeşməsi!